ויקהל־פקודי

א. ווי געראדט שוין פיל מאל[1] בנוגע די שמות הסדרות, איז דער תוכן פון יעדער סדרה אנגעדייטעט אין איר נאמען[2]. וואס אזוי איז אויך בפרשתנו, אז דער נאמען „ויקהל" דריקט אויס נקודת התוכן פון דער ערשטער סדרה, און „פקודי"[3] — נקודת התוכן פון דער צווייטער סדרה.

ולכאורה — איז דער תוכן פון די ביידע סדרות ניט בהתאם מיט זייערע נעמען, און נאכמער: ניט נאר זיינען זיי ניט מתאים, נאר זיי זיינען גאר בתוכן הפכי זה מזה, כדלקמן.

דער פירוש פון „ויקהל" כפשוטו איז — די אסיפה וקיבוץ פון כמה וכמה יחידים אדער פרטים. און דער אונטער־שייד צווישן דעם לשון „ויקהל" לגבי אנדערע לשונות וואס באצייכענען דאס איינזאמלען כמה יחידים או פרטים — ווי אסיפה, קיבוץ, לקיטה וכדומה — באשטייט אין דעם וואס די אנדערע לשונות ברענגען ארויס נאר דעם צונויפקלייבן, צונויפזאמלען א צאל מענטשן (פרטים) אין איין מקום (אדער ענין), אבער אויך לאחרי האסיפה כו' קען זיין אז יעדערער פון די נאספים בלייבט א באזונדער מציאות פאר זיך: דאקעגן דער לשון „ויקהל" מיינט — געמאכט א קהל, באצייכנט דעם כלל (אנשים או פרטים) ניט ווי א צירוף פון כמה פרטים נפרדים, נאר ווי זיי אלע צוזאמען ווערן א נייע מציאות — א קהל אחד[4].

„פקודי", וואס פירושו איז מלשון מנין[5], ווייזט אויף דער אויסגעטיילט־קייט פון יעדער זאך בפ"ע, וואס דוקא דעמולט איז שייך דער ענין פון ציילן כו'.

עפ"ז איז ניט פארשטאנדיק: דער תוכן פון די צוויי סדרות איז באופן הפכי. ביידע פרשיות ריידן וועגן עשיית המשכן והכלים, ס'איז אבער דא א חילוק עיקרי צווישן זיי: פ' ויקהל רעדט[6] וועגן דער עשי' פון כל חלקי ופרטי עניני המשכן[7]: די יריעות בפ"ע, קרשים בפ"ע, און יעדערער פון די כלי המשכן בפ"ע — מנורה שולחן כו'.

דער חידוש פון פ' פקודי בנוגע מלאכת המשכן: נאך דער הקדמה —

---

1) ראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך. חט"ו ע' 145 ואילך. לעיל ע' 146. ובכ"מ.

2) ולא רק לפי שתיבה זו (או שתי תיבות אלו) היא התחלת הסדרה, כדמוכח מהשמות „נח" ו„תולדות" (ראה לקו"ש ח"ה ע' 354 ואילך. ועוד).

3) כן נק' פרשיות אלו במנהג ישראל „ויקהל", „פקודי". אבל בסדור הרס"ג (סדר קריאת התורה) וברמב"ם (ב„סדר תפלות" שלו (בסו"ס אהבה) בסופו) „ויקהל" „אלה• פקודי". וראה לעיל ע' 146 הערה 6. לקו"ש ח"ה ע' 58 ובהערה 9 שם.

•) ברמב"ם שם „ואלה". וכ"ה בדפוס רומי לפני ר"מ.

4) ראה ויקרא ד, יג ואילך. וראה יבמות (נז, א) קהל גרים לא אקרי קהל. ועוד. ולהעיר מפרש"י (בא יב, ו) ד"ה קהל עדת ישראל. וראה צפע"נ כללי התורה והמצות ערך צבור.

5) ראה ת"א ותיב"ע ר"פ פקודי. פרש"י שם. וראה לקמן בפנים סעיף ב.

6) אחרי ש„הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת" (פרש"י ר"פ ויקהל), הציווי על נדבת המשכן, הציווי דכל חכם לב יבואו ויעשו המשכן וכל פרטי הכלים וסיפור נדבת בנ"י למלאכת המשכן.

7) לו, ח ואילך.

דער סך הכל פון זהב וכסף ונחושת (קומט אלס א מאמר המוסגר — סיום המסופר אין פ׳ ויקהל, עשית חלקי המשכן, דער סיפור פון עשיית בגדי כהונה, און דערנאך) ווערט דערציילט דער סך הכל פון אלעם — ווי מ׳האט אלץ צוזאמענגעבראכט צו משה׳ן[8], דער ציווי ה׳ צו אויפשטעלן אלץ צוזאמען (דעם משכן מיט כל כליו[9]) צוזאמען מיט אלע זיינע עבודות (דערמאנט נאר בכללות), און ווי משה האט דאס געטאן בפועל אלץ צוזאמען (ההקמה והעבודות)[10] ביז ס׳איז געווארן איין גאנצער משכן און „כבוד ה׳ מלא את המשכן״[11].

לפ״ז איז דער תוכן פון די סדרות פונקט דער היפך פון זייערע שמות: פ׳ ויקהל איז תוכנה (ביחס להמשכן) — די פרטי וחלקי המשכן, יעדער איינער אלס א פרט ומציאות לעצמו — ניט דער ענין פון „ויקהל״; און אין פ׳ פקודי איז דער צירוף וחיבור פון די אלע פרטים — ווי אלע חלקי ופרטי המשכן ווערן צונויפגעזאמלט אין איין מציאות (קהל — משכן), א גאנצער משכן. היפך דער הדגשה פון „פקודי״, מנין — געציילט יעדער פרט פאר זיך[12]!

ב. בפשטות וואלט מען געקענט פארענטפערן:

דער פירוש פון „ויקהל״ אין פשוטו של מקרא מיינט די הקהלה פון אלע אידן.

ולפ״ז קען מען אויך מסביר זיין די שייכות פון „ויקהל״ (ע״ש די הקהלה פון אידן) צו מלאכת המשכן וועלכע ווערט דערציילט לאחרי זה:

דער ענין פון ויקהל[13] — דאס וואס אלע אידן זיינען געווארן איין קהל, איז א הקדמה והכנה צו עשיית המשכן. כדי דער משכן זאל זיין א משכן פון כלל ישראל — „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם״[14], בתוך אלע אידן — האט תרומת ונדבת כל יחיד מישראל למלאכת המשכן געדארפט זיין באופן אז עס זאל ווערן אויס ממון יחיד (געלט וואס געהערט צו א סך יחידים), אפילו אויס ממון שותפים (יחידים וועלכע ווערן שותפים) און ווערן ממון פון איין מציאות — ממון ציבור[15]. און דערפאר איז די הקדמה לזה — צו צונויפזאמלען אלע (אידן) יחידים און מאכן פון זיי איין קהל.

עס בלייבט אבער די שאלה בנוגע „פקודי״ — אין וועלכער עס איז ניטא קיין מנין נאר א סך הכל פון זהב, כסף, נחושת.

אויך בנוגע „ויקהל״ איז עס ניט קיין ביאור מספיק. ווארום וויבאלד אז עניני התורה זיינען בתכלית הדיוק, איז מובן, אז פונקט ווי א שם בכל מקום דריקט אויס דעם תוכן הדבר, אזוי איז דאס אויך בנוגע צו שמות הסדרות — ובענינינו: „ויקהל״ — אז דער נאמען דריקט אויס ניט נאר די הקדמה צום תוכן העיקרי פון דער סדרה, נאר (אויך) די נקודה העיקרית.

8) לט, לג ואילך.
9) מ, א ואילך.
10) שם, יז ואילך.
11) שם, לד־ה.
12) ראה רמב״ן ר״פ פקודי „ועל דעת רבים אלה פקודי המשכן יחזור אל הנזכרים למעלה יאמר כי המשכן וכליו שהוא הבית והחצר וכל הנעשה להם פקודי עבודת הלוים כו׳ ואין כן דעתי כו׳ אבל אלה פקודי ירמוז על אשר יזכיר בפרשה למטה כו׳״. וראה פרש״י ר״פ פקודי. שם ד״ה עבודת הלוים ובמפרשי רש״י. וראה אברבנאל וכלי יקר כאן. ועוד.

13) ראה לקו״ש חי״ז ע׳ 217 ואילך.
14) תרומה כה, ח.
15) ראה ר״ה ז, ריש ע״ב.

ג. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם וואָס בנוגע דער מצוה פון בנין בית המקדש זאָגט דער רמב״ם (אין ספר המצות)[16]: „שצונו[17] לבנות בית הבחירה לעבודה בו יתי׳ ההקרבה והבערת האש תמיד כו׳ והוא אמרו ית׳ ועשו לי מקדש״. און דערנאָך איז ער ממשיך: „שזה הכלל כולל מינים רבים שהם המנורה[18] והשלחן והמזבח וזולתם כלם מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש וכבר ייחד הציווי[19] בכל חלק וחלק״[20].

דאָרף מען פאַרשטיין: לאחרי ווי דער רמב״ם זאָגט אַז די כלים זיינען אַלע „מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש״ — זיי זיינען פרטים פון דעם כלל, פון דער מ״ע „ועשו לי מקדש״ — פאַרוואָס פירט דער רמב״ם אויס „וכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק״, וואָס איז מדגיש לכאורה אַ תוכן הפכי, אַז יעדער חלק וחלק פון די כלי המקדש איז אַ באַזונדער זאַך און אַ באַזונדער מצוה[21]?

ובכלל — וואָס גיט צו אַ נפק״מ אַט די הוספה בדברי הרמב״ם שם?

ד. וי״ל די הסברה בזה:

אין דער שייכות צווישן די כלי המשכן מיטן משכן קען מען לערנען כמה אופנים — מען קען זאָגן בנוגע יעדן כלל וואָס וועט צונויפגעשטעלט פון פרטים[22]:

א) יעדער פון די פרטים איז ניט קיין מציאות בפני עצמו, זיין גאַנצע מציאות איז נאָר וואָס דורך דער התאחדות כולם יחד וועט איין מציאות — דער כלל. בנוסח אחר: די מציאות הפרטים איז נאָר אַ הכשר צו דער מציאות הכלל.

[מען דוגמא לזה[23]: דער גדר פון חצי שיעור לדעת ריש לקיש אַז חצי שיעור מותר מן התורה[24]. בשעת אַבער עס וועלן נצטרף צווי חצאי שיעור — וועט אַ נייע מציאות, און דעמאָלט וועט נתחדש דער איסור מן התורה[25]].

ב) אויך די פרטים זיינען אַ מציאות בפני עצמם, נאָר דורך זייער הצטרפות יחד, שאָפן זיי אויך אַ נייעם ענין, וואָס פריער, ווי יעדער פרט איז פאָר זיך, איז דאָס ניט געווען.

[ע״ד ווי דער ענין פון עשרה לדבר שבקדושה, וואָס יעדער איד בפ״ע האָט אין זיך אַ קדושה, אַבער בשעת צען אידן קומען זיך צוזאַמען, וועט געשאַפן (אויך) אַ העכערע קדושה, וואָס דעמאָלט קען מען זאָגן אַ דבר שבקדושה].

---

16) מ״ע כ. וראה לשונו שם שורש יב.

17) כ״ה הלשון בסהמ״צ לפנינו. ובתרגום הר״ח העליר ור״י קאפח בשינוי לשון.

18) בקאפח „שהכללות הזאת כוללת פרטים, ושהמנורה והשלחן כו׳״. ובהעליר „כולל חלקים ושהמנורה כו׳״.

19) בקאפח: וכבר נתייחד ציווי לכל חלק וחלק.

20) וראה בארוכה לקו״ש חי״א ע׳ 116 ואילך.

21) ובסהמ״צ בשורש יב (שנזכר במ״ע כ׳ „וכבר בארנו שזה הכלל כו׳״) כתב: ואחר כך בא לתאר חלקיו ואיך יעשה, ואין ראוי שימנה כל מה שאמר בו ועשית מצוה בפני עצמה. וראה מפרשי סהמ״צ שם ובמ״ע לג.

22) ראה מפענח צפונות פרק ד כמה אופנים וביאורים בשייכות כלל ופרט. וש״נ.

23) יש לומר דוגמא במצוה (לא רק באיסור בבפנים): חוט א׳• מארבע חוטי הציצית, שאין עליו שם בפ״ע, כי ענינו הוא רק שע״י צירוף ד׳ חוטין נעשה למציאות ציצה אחת.

24) יומא עד, א.

25) וראה לקו״ש חי״ז ע׳ 110. וש״נ.

•) משא״כ ציצה א׳ שלימה — ראה מנחות כח, א במשנה, ובגמ׳ שם לז, ב. הובא במפענח צפונות שם ס״ו.

ג) די פרטים זיינען ניט קיין מציאות חשובה יעדערער פאר זיך: בשעת אבער זיי ווערן נתאחד און עס ווערט פון זיי א כלל, באקומט דערנאך יעדער פרט אויך א חשיבות לעצמו.

[עד״ז י״ל אין משכן וביהמ״ק גופא, אז דער חצר, אהל מועד וקדה״ק[26] יעדערער ווי ער איז בפני עצמו (איידער עס איז דא די מציאות פון כל המשכן וקדושתו) איז ניטא מציאות קדושת משכן בעולם — ובמילא איז ניטא קיין חלות קדושה אויפן חצר וכו׳; אבער לאחרי ווי דער גאנצער משכן (מקדש) ווערט אויפגעשטעלט, איז חל א קדושה אויף יעדן פרטיות׳דיקן חלק, חצר אהל מועד וקדה״ק, נוסף אויף דער קדושה כללית דהמשכן, המקדש[27].

וי״ל אז די קדושת החלקים בלייבט אפילו בנסוע ונפרק המשכן[28], אדער משחרב (הכלל)[29] הביהמ״ק[30] מן התורה.

וי״ל אז ער בלייבט נאר מדרבנן[31].

---

26) ראה רמב״ם הל׳ בית הבחירה פ״א ה״ה.

27) וכפשטות לשון המשנה (כלים פ״א מ״ט ואילך. רמב״ם שם פ״ז הי״ג ואילך) עשר קדושות הן כו׳ עזרת ישראל מקודשת ממנה כו׳ עזרת כהנים מקודשת כו׳. וראה רמב״ם הל׳ תמורה פ״ד הי״א דאין משנים מקדושה לקדושה בקדושת בדק הבית. — ודיוקא השקו״ט איזו מעשר המעלות מה״ת. וראה לקו״ש חט״ז ע׳ 287 ואילך. וש״נ.

28) ראה זבחים ס, ב ואילך ובמפרשים שם. מנחות צה, א ואילך. ספרי זוטא נשא ז, א: המקדש נתקדש בעמידה ובפירוק .. ובפירוק מניין כו׳. וראה אמבוהא דספרי שם.

29) בתוד״ה מאי זבחים (שם סע״ב): ״זהו תימא לומר דהא ירושלים לא נתקדשה אלא בשביל הבית ואיך יתכן שקדושת הבית תבטל וקדושת ירושלים קיימת״. אבל צע״ג אם כו״ע ס״ל כן, כי י״ל שלאחרי שכבר נתקדשה ירושלים — נעשית קדושה בפ״ע. מעין דוגמא לדבר: כהן שנתחלל אביו לא נתחלל הבן.

30) להעיר: פירוק המשכן לגבי חורבן ביהמ״ק או ביאת פריצים״ — י״ל סברות הפוכות (ובפרט — מה״ת): א) פירוק המשכן מבטל (ממעט) פחות (שהרי אין כאן חילול, שינוי בעלות וכו׳), ב) מבטל (ממעט) יותר — כיון שע״פ הוי׳ יסעו (בהעלותך ט, כ. שם, כג) ומפרקים המשכן, הפה שהקים הוא הפה וכו׳ — וע״ד באיסורא כשהפה שאסר מתיר — שמבטל לגמרי״.

אבל (היפך הנ״ל) אין לומר דהפירוק מחליש קדושת המשיחה (שהייתה רק פעם א׳) ובמילא גם לא זה שעבודתן מקדשתן שהרי היא דוגמתה וכו׳ (ראה שבועות טו, רע״א. ספרי נשא ז, א. תוספתא סוטה רפי״ב. שו״ת צפע״נ דווינסק ח״א סי׳ פ).

31) ראה רמב״ם הל׳ ביהב״ח פ״ו הי״ד-טו. השגת הראב״ד שם ונ״כ שם. ומלשון הרמב״ם משמע דלא רק דכללות המקום נשאר בקדושתו כ״א גם קדושת הנוספת דחלקי המקדש, ק״ק היכל ועזרה, שהם עיקר הבית (רמב״ם שם פ״א ה״ה), שלכן ״מקריבין הקרבנות כולן . . ואוכלין ק״ק בכל העזרה אע״פ שהיא חרבה ואינה מוקפת מחיצה״. שלכ״ז צריכין קדושה פרטית דחלקי המקדש. וראה צפע״נ על הרמב״ם הל׳ תרומות פ״א ה״ה (ו, ב). ובהמובא בצפע״נ עבודה בהלכה הנ״ל. וראה אנציקלופדי׳ תלמודית ע׳ ביהמ״ק (ע׳ רלד). וש״נ.

ולהעיר גם מהשקו״ט אם הקדושות תליות זב״ז וכשבטלה קדושת א׳ (ע״י שבאו בה פריצים וחללוה) בטלה גם קדושה השני׳ (ראה מכתבי תורה מכתב ו). — וראה לקו״ש חל״א ע׳ 151.

---

*) ראה ע״ז נב, ב. פרש״י שם. בעל המאור ומלחמות שם. רמב״ן וריטב״א מכות יט, א.

**) להעיר ממ״ש הצפע״נ מהד״ת ג, ג ואילך ועוד (הובאו ונסמנו בצ״פ על הרמב״ם עבודה המלוקט הל׳ ביהב״ח פ״א הי״ד) בבאו פריצים וחללוה, דכשתבוא ליד ישראל אז נתקדשה בקדושה א׳, חזרת הקדושה עליהם. ועד״ז כ׳ בשו״ת בית יצחק או״ח סי׳ כז בתחלתו.

ולהעיר מלשון הרמב״ן במלחמות ע״ז שם: שהרי נביא מתנבא על המקדש שיחרב ואמר שיצא לחולין וגזי״כ הי׳ הכל . . והיינו דכתיב נמי נתתיו ביד זרים לבוא כו׳.

*) להעיר מחידושים וביאורים להיעב״ץ לרמב״ם הל׳ ביהב״ח רפ״ד. ולהעיר ממכות בסופה: ראו שועל יוצא מבית קדשי הקדשים . . אמרו לו מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת ועכשיו כו׳. וראה ערוך לנר שם. לקו״ש חי״ט ס״ע 71 ואילך.

ה. מעין כל זה יש לומר בנוגע לכלי המשכן[32]:

א) בתחילה האָבן זיי ניט קיין חשיבות (קדושה). אָבער נאָכן גמר עשיית כל הכלים, אָדער נאָך דעם אויפשטעלן דעם משכן, און אַריינברענגען אין אים די כלים צום ערשטן מאָל — ווערט דעמאָלט[33] געשאַפן אַ משכן — „נקרא מקדש". זיי באַקומען אָבער ניט קיין גדר וחשיבות פרטית, נאָר ע"ד ווי חלקים פון גוף הבנין, קרשי המשכן ויריעות, דאָס זיינען נאָר חלקים וואָס שטעלן צו־זאַמען אַ משכן. ועד"ז בנוגע להכלים.

בסגנון אחר: דער גדר משכן איז אַז עס זיינען דאָ יריעות קרשים אדנים ושלחן מנורה ומזבחות. די כלים האָבן אָבער ניט קיין חשיבות פאַר זיך, פונקט ווי די יריעות וקרשים ואדנים זיינען ניט מער ווי אַ טייל פון דעם כללות הבנין. און דער ציווי ולא יבואו לראות כבלע גו' (וכיו"ב) — איז אַ ציווי חדש לגמרי, ניט אַ תולדה פון דעם ציווי אויף קדושת קדה"ק — וויבאַלד מ'נעמט עם פאַ־נאַנדער[34].

ב) די כלים האָבן אַ חשיבות מצ"ע אויך איידער מ'האָט דעם גאַנצן משכן. די מנורה — בפ"ע, ועד"ז דער שולחן און די מזבחות: נאָר דורכן אַריינ־שטעלן זיי אין משכן זיינען זיי אויך משלים דעם משכן, און דעמאָלט ווערט דער משכן בשלימות.

ג) מצד עצמם, בעת עשייתם, האָבן זיי ניט[35] קיין חשיבות מצד עצמם, אָבער לאחרי הקמת המשכן והכנסת הכלים בתוכו, איז חל אויף יעדער כלי באַ־זונדער אַ חשיבות בפ"ע — עס לייגט זיך אַ באַזונדער קדושה אויף יעדער כלי לעצמו — ס'איז דאָ קדושת מנורה, שולחן וכו'[36] (נוסף צו דער קדושה כללית אַלס אַ טייל פון קדושת המשכן בכלל).

ו. איינע פון די נפק"מ לדינא צווישן די אופנים הנ"ל י"ל:

די עשיית כלי המשכן (ומקדש) דאַרף דאָך זיין לשמה[37] — „אין עושין כל

---

32) בכל הבא לקמן ראה צפע"נ עה"ת פ' ויקהל לה, יו"ד. ובהערות שם. פקודי מ, ט. וש"נ. — וראה צפע"נ מהד"ת עג, סע"ג ואילך. פא, א. פב, ג־ד. מפענח צפונות פ"ב ס"א (ע' פג). ועוד (ועיי"ש במקומות הנ"ל דמחלק בין המשכן ומקדש).

33) או רק לאחרי שלימותו במטרתו* (שהקריבו בו קרבנות), או — גם שירדה שכינה (או — גם לאחרי סיום כל החינוך (גם דהנשיאים) — ראה צפע"נ מהד"ת י, א).

להקרבת הקרבנות צ"ע שאולי די מציאות ו(קדושת) חצר (ובו המזבח) ואפילו קודם שהוקם האהל מועד וק"ק (אפילו בפעם הא'?). וראה מגילה י, א: א"ר אליעזר שמעתי כו' ובפרש"י שם ד"ה קלעים. וראה תוס' רי"ד מגילה שם: דר"מ סובר . . צריך קלעים לתו"מ הצריכים במה גדולה כו'. — וראה לקו"ש חל"א ע' 218 ואילך.

*) ראה רמב"ם ריש הל' ביהב"ח. סהמ"צ מ"ע כ. וראה לקו"ש חי"א שם.

34) ראה בהנסמן לעיל הערה 28. צפע"נ מהד"ת עג, סע"ג.

35) אבל גם באופן זה י"ל שיש להם חשיבות (קדושה) בפ"ע ולאח"ז — נתוספה קדושה.

36) להעיר מלשון הרמב"ם (הל' תמורה שם): כיצד אם הקדיש לבדק ההיכל לא ישנה לבדק המזבח. אבל להעיר דגם לדעת הרמב"ם דכל הכלים (וגם המזבח) הם בכלל המ"ע דועשו לי מקדש (כנ"ל בסהמ"צ שם. וראה כס"מ במנין המצות בריש ספר היד מ"ע כ), הרי יש ענין מיוחד במזבח „שמקריבין על המזבח הזה כל הקרבנות אע"פ שאין שם בית" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ב ה"ד), שהקרבת הקרבנות היא עיקר המ"ע דועשו לי מקדש, כמ"ש הרמב"ם ריש הל' ביהב"ח. וראה בארוכה לקו"ש חי"א שם.

37) וכמ"ש רש"י (תרומה כה, ח) „ועשו לי מקדש" — „ועשו לשמי בית קדושה".

הכלים מתחלתן אלא לשם הקדש"[38]. והנפק"מ וואס איז דער תוכן פון דער כוונה לשמה:

לויטן ערשטן אופן — אַז דער גדר הכלים איז נאָר דאָס וואָס זיי זיינען אַ טייל פון משכן — איז[39] תחלת עשייתן לשמה לשם קדושת המשכן.

לויטן צווייטן אופן הנ"ל — אַז די פרטי הכלים האָבן אַ חשיבות בפ"ע[40] אויך אַיידער זיי ווערן אַ טייל פון משכן — איז דער לשמה (בשעת עשיית הכלי) לשם די קדושה פרטית[41] פון דער כלי: מנורה, שולחן כו'[42].

און לויטן דריטן אופן הנ"ל, וויבאַלד אַז מיט דער עשיית הכלים והכנסתם למשכן איז חל ניט נאָר דער שם הכללי וקדושה כללית פון משכן, נאָר אויך אַ קדושה בפ"ע — איז תחילת עשייתם לשמה פון ביידע ענינים: דער „לשמה" — לשם (מצות) קדושת המשכן, און דער „לשמה" פרטי, לשם דער כלי פרטית[43].

---

38) רמב"ם הל' ביהב"ח ספ"א. וראה קרית ספר להמבי"ט שם „דכתיב את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, משמע דעשיית כל הכלים דומי' דמשכן דעשיתו לקודש מתחלתו כדמשמע ועשו לי מקדש שמתחלת עשיתו יהי' לשם הקודש כו'".

בפרש"י יתרו כ, כא: מזבח אדמה תעשה לי — „שתהא תחלת עשייתו לשמי". ומזה מוכח לכאורה, ש(ע"פ פשוטו ש"מ עכ"פ) רק במזבח יש דין דלשמה ולא בשאר כלים. ולפי"ז צ"ל ד„ועשו לשמי בית קדושה" הוא רק בבנין המשכן עצמו ולא בכלים.

אבל י"ל ובכמה אופנים:

א) דלמדין מהמזבח לשאר הכלים. ב) דבמזבח החידוש הוא שצ"ל תחלת עשייתו לשמי, משא"כ בהמשכן ובכלל שאר הכלים (וראה מכילתא דרשב"י יתרו שם: „תעשה לי שתהא חציבתן והבאתן ובנייתן לשמי")*. ג) במזבח יש דין מיוחד דלשמי פרטי (לשם מזבח), משא"כ בשאר כלים שבהם דין לשמי הוא בכלל לשם המקדש (ראה לקמן בפנים). ד) דפליגי בזה רש"י והרמב"ם: לרש"י דועשו לשמי בית קדושה הוא רק בהבנין ולא בהכלים [ורש"י פי' בפ' תרומה (שם, ט) „וכן תעשו — לדורות, אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים כו' כתבנית אלו תעשו אותם", היינו שפירוש „וכן תעשו" על תבניתם ולא כוונה לשמה כבקרית ספר הנ"ל בפירוש דברי הרמב"ם שעשיתו לשם הקודש], משא"כ במזבח דיש לימוד מיוחד: אבל להרמב"ם ד„אין עושין כל הכלים מתחלתן אלא לשם הקודש", אין לימוד מיוחד דלשמי במזבח. וראה צפע"נ עה"ת יתרו שם. צפע"נ לרמב"ם (המלוקט) סוף פ"א מהל' ביהב"ח. ואכ"מ.

39) ואולי י"ל דלפי אופן זה, מכיון שענינם הוא רק חלק מבנין והקמת כללות המשכן, י"ל דדין לשמה בהם חל רק כאשר מקימים את המשכן ומכניסין אותן לתוכו, ולא מתחלת עשייתן דהוי רק הכשר דהכשר (וראה הערה שלפנ"ז). ולהעיר מדין לשמה בציצית (ראה לעיל הערה 23) ש„צריכים שיהיו טווין ושזורין לשם ציצית . . ויש בעלי נפש שמחמירין על עצמן אפילו בניפוץ הצמר אבל אין נוהגין כן" (שו"ע אדה"ז שם סי"א ס"ג. וש"נ).

40) לכאורה י"ל דכ"ה דעת הרמב"ן בהשגותיו לסהמ"צ מ"ע לג דפליג על הרמב"ם וס"ל שאין הכלים חלק מן הבית, אבל הם שתי מצות כו' ע"ש. אבל י"ל שס"ל כן רק בנוגע לביהמ"ק, משא"כ בנוגע למשכן. ראה צפע"נ דלעיל הערה 32.

41) להעיר מהדיעות בדין לשמה במצה (שו"ע אדה"ז סי' תנג סי"ד. וש"נ).

42) ראה לעיל הערה 38.

43) ואולי י"ל גם נפק"מ בין הסברות הנ"ל בזמן הקמתו, דאין בונין את המקדש בלילה שנאמר (בהעלותך ט, טו) וביום הקים את המשכן ביום מקימים ולא בלילה (שבועות טו, ב. רמב"ם שם הי"ב), אם גם הכלים בדין זה: לאופן הב' אינם בדין זה, כיון שעשית הכלים עצמן אינה בגדר הקמת המשכן (וכ"ה בערוך לנר סוכה מא, א בתוד"ה אי נמי. הר המורי' הל' ביהב"ח פ"א סק"ב. וראה צפע"נ מהד"ת ג, ג. ובכ"מ), משא"כ לאופן הא' והג' דהוי חלק מעשיית והקמת המשכן (וראה פנים יפות ר"פ ויצא דכתב ע"ז דאין בנין ביהמ"ק בלילה, „וכ"ש עשית המזבח"). ולהנ"ל הערה 39 י"ל דלאופן הא' אין בעשיית כלים עצמם גדר דהקמת המשכן, כ"א בהכנסתן במשכן.

---

*) וראה ירושלמי יומא פ"ג ה"ו. קה"ע שם. מלחמות ה' להרמב"ן סוכה פ"א (ט, א).

ועפ״ז יש לומר, אז דאס וואס דער רמב״ם איז מוסיף נאכדעם ווי ער זאגט „כולם מחלקי המשכן והכל יקרא מקדש״ — „וכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק״, מלמדנו, אז כאטש „זה הכלל (מצות ועשו לי מקדש) כולל מינים רבים״, אז דער ציווי „ועשו לי מקדש״ מיינט מלכתחילה צו מאכן א משכן וואס איז כולל כלים — איז אבער לאחרי גמר עשייתו, איז חל אויף יעדערן פון די כלים א ציווי[44] ובמילא — קדושה בפ״ע (כאופן הג׳), ובמילא דארף אזוי זיין די כוונת לשמה בעשיית הכלים, וכנ״ל.

ז. און דאס איז דער רמז פון „ויקהל״ אלס נאמען פון דער סדרה וואו עס רעדט זיך וועגן עשיית כל חלקי המשכן: „ויקהל״ איז א רמז אויף אופן עשיית הכלים, אז די פעולה פון מלאכת המשכן וכל כליו איז געווען באופן פון „ויקהל״. דאס הייסט: כאטש עס שטייט א באזונדער „ויעש״[45] אויף יעדער כלי בפ״ע און יעדער חלק פון משכן, איז די כוונה בעשיית כל כלי וכלי ניט געווען (נאר) אלס עשי׳ ופעולה פרטית, פון דער כלי פרטי, נאר ס׳איז געווען „ויקהל״ — צונויפגעקליבן צוזאמען אלע חלקי המשכן אויף מאכן איין משכן.

ווייל אויידער מ׳האט דעם גאנצן משכן, האט יעדער כלי פאר זיך ניט קיין חשיבות (לעצמו); זיין גאנצער ענין איז דאס וואס ער איז א פרט פון דעם (כלל —) משכן.

אין פרשת פקודי, וואו עס שטייט „ותכל כל עבודת משכן אהל מועד״[46] און אז מ׳האט אויפגעשטעלט דעם משכן מיט אלע כלי המשכן — דעמאלט האט זיך אנגעהערט דער ענין פון „פקודיו״: ס׳איז דא (אויך) א מציאות פון פרטים בפני עצמם, ניט נאר דער ענין כללי פון משכן כנ״ל. ווייל לאחרי ווי מ׳שטעלט אויף דעם גאנצן משכן, ווערט אויפגעטאן א חשיבות אין יעדער כלי פאר זיך, כנ״ל באורך.

ח. יעדער ענין פון תורה איז אן ענין נצחי והוראה נצחית, ועאכו״כ דער משכן וואס ענינו איז — „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל״[47], איז מובן, אז דער ענין הנ״ל פון „ויקהל״ און „פקודיו״ שבבנין המשכן, איז אויך פאראן אין דעם „ושכנתי בתוכם״, בנוגע ישראל.

מען זאגט אז אלע אידן זיינען איין ציבור, אלע אידן צוזאמען שטעלן צונויף איין קומה שלימה[48]. און ווען עס איז פאראן ח״ו א חסרון פון איין אידן, פעלט אין דער גאנצער קומה שלימה[49].

לאידך גיסא זאגט מען, אז יעדער איד פאר זיך איז אן „עולם מלא״[50], ביז אז „כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם״ — די גאנצע וועלט, כל סדר ההשתלשלות כולל אויך כאו״א מבני ישראל, איז „בשבילי נברא״. און דאס איז יעדער איינער מחוייב צו זאגן, אפילו א „חוטב עציך״ און „שואב מימיך״[51], פון דעם גדול שבגדולים ביז דעם קטן שבקטנים.

---

44) אף שאינה מ״ע בפ״ע.

45) ראה לשון הרמב״ם בסה״מ שרש יב. צפע״נ פ׳ ויקהל (הנ״ל הערה 32).

46) לט, לב.

47) ר״ח שער האהבה פ״ז קרוב לתחלתו. של״ה שער האותיות אות ל. ובכ״מ.

48) ראה לקו״ת ר״פ נצבים. ובכ״מ.

49) וראה סהמ״צ להצ״צ מצות אהבת ישראל. קונטרס אהבת ישראל.

50) סנהדרין לז, א במשנה.

51) ר״פ נצבים.

און אויף דעם קומט די הוראה פון די שמות הסדרות „ויקהל״ און „פקודי״:

אַ איד קען דאָך טראַכטן, אַז לכל לראש איז ער אַ מציאות בפני עצמו — ניט ח״ו אַ מציאות יש, נאָר אַ מציאות דקדושה, אַלס אַ איד — עבד מלך מלך[52], לשמש את קונו[53]: ער האָט זיין תפקיד ועבודה מיוחדת. נאָר בהוספה לזה איז ער אויך זיך כולל צוזאַמען מיט כלל ישראל.

זאָגט מען אים, אַז בשעת מען גייט מאַכן די כלי המשכן, וואָס די עשי׳ פון יעדער כלי איז אַ באַזונדער עשי׳ פון עשיית כל שאר הכלים, ס׳איז אַ באַזונדער „ויעש״ וואָס איז פאַרבונדן מיט די תכונות מיוחדות פון דער כלי — זאָגט תורת אמת, אַז דאָס איז אַן ענין פון „ויקהל״: מציאותם איז באַשטאַנען אין דעם וואָס זיי ווערן אַ טייל פון דעם גאַנצן משכן.

ועד״ז דאַרף אַ איד וויסן, אַז די התחלה, און נקודת התוכן פון אַלעם, לכל לראש — דאַרף ער זיך כולל זיין צוזאַמען מיט אַלע אידן — „ויקהל״, ביז איז אַן אופן אַז זיין מציאות באַשטייט אין דעם וואָס ער איז אַ חלק פון אַ קהל.

דערפאַר — נאָך איידער אַ איד גייט מתפלל זיין אויף זיינע אייגענע צרכים (וואָס דאָס איז אַ מ״ע מן התורה — די מ״ע פון תפלה)[54], דאַרף ער זיך כולל זיין מיט אַלע אידן, דורך אַננעמען אויף זיך די מצוה פון „ואהבת לרעך כמוך״[55].

ביז אַז אל תפרוש מן הציבור[56], די בקשות גופא ווערן ניט געזאָגט בלשון יחיד — ער בעט (נאָר) פאַר זיך — נאָר בלשון רבים: „וחננו מאתך כו״, „השיבנו אבינו כו״, ועד״ז בכל הברכות, פאַר אַלע אידן כאחד.

לאידך גיסא: בשעת איינער טוט פאַרן כלל, קען ער מאַכן אַ חשבון, אַז די גע־ וויסע עבודה האָט ניט קיין שייכות צו זיין אייגענער שלימות, זיין שלימות איז פאַרבונדן מיט זיין עבודה אַלס יחיד, נאָר לצורך הכלל איז ער מוותר אויף זיין שלימות און טוט פאַרן כלל.

זאָגט מען אים, אַז אדרבה: דער אויפ־ שטעלן דעם משכן פאַר כלל ישראל, איז אין אַן אופן פון „פקודי״ — יעדער כלי פאַר זיך איז זיין הבאה צו משה׳ן, דער־ נאָך — ציווי השם צו משה׳ן וועגן דער כלי און דערנאָך דער קיום פון משה׳ן אין דער כלי — ווערט באַזונדער דער־ ציילט (באַקומט חשיבות). בשעת מען טוט פאַרן כלל ישראל, ברענגט עס (אויך) שלימות צו דעם אידן אַלס יחיד.

ט. דער טעם הדבר, וואָס עס מוז זיין אָט די „התכללות״ — בשעת ער טוט אין זייַנע פרטית׳דיקע ענינים דאַרף זיין דער „ויקהל״: זיך כולל זיין מיטן צבור: ולאידך, דאָס אויפשטעלן אַ משכן פאַרן כלל ישראל איז באופן פון און ברענגט צו „פקודי״: די שלימות פון יעדער אידן אַלס יחיד —

איז ווייל בעצם, זיינען די ביידע ענינים ביי אַ אידן — זיין „ויקהל״ און זיין „פקודי״ — איין זאַך [וואָס דער־

---

52) ספרי (ופרש״י) דברים א, ז. פרש״י לך טו, יח.

53) קדושין בסופה.

54) ראה סהמ״צ להצ״צ שרש מצות התפלה בתחלתו. וש״נ.

55) שער הכוונות בתחלתו. ועוד. סדור אדמו״ר הזקן קודם מה טובו. וראה סהמ״צ להצ״צ שבהערה 49.

56) אבות פ״ב מ״ד. וראה ברכות כט, סע״ב ואילך.

פאַר איז בריבוי (ברוב) השנים[57] זיינען ויקהל פקודי מחוברות, וואָס דאָס ווייזט אַז זיי ווערן איין סדרה[58]:

בגלוי ובחיצוניות (אין דער דרגא פון „גילויים") זיינען כלל און פרט אַ סתירה זה לזה, אַדער עכ"פ צוויי באַזונדערע ענינים שלימות. און דעריבער, בשעת מ'איז מדגיש די מעלת הכלל, איז דאָס מחליש די חשיבות הפרט, און וואָס מער מען לייגט די הדגשה אויפן פרט, איז דאָס גורע פון חשיבות הכלל.

משא"כ מצד דעם עצם ופנימיות פון אַ איד, שכולם מתאימות ואב אחד לכולנה[59] ועד"ז (והסיבה לזה —) מצד עצמותו ית', איז דער ריבוי פרטים ניט קיין סתירה צו אחדות ופשיטות. וכידוע[60], אַז דוקא מצד דער פשיטות דלמעלה ווערט ריבוי התחלקות דוקא, ד. ה. ס'איז דאָ אַ ריבוי והתחלקות, אַבער ניט נאָר איז דער ריבוי ניט בסתירה צו דער פשיטות, נאָר אדרבה: דער ריבוי גדול דריקט אויס די פשיטות דלמעלה.

און דערפאַר שפּיגלט זיך דאָס אַפּ אַזוי, כנ"ל, ביי איד — וואָס ישראל וקב"ה כולא חד[61] — אַז דאָס וואָס איד שטעלן צוזאַמען אַן „עם אחד", איז ניט קיין סתירה צו דער מציאות פון יעדער איד אַלס יחיד, נאָר אדרבה: ווייבאַלד די אחדות איז מצד דעם עצם מהות פון איד (וואָס איז איין זאַך מיט עצמותו ית' כביכול), דריקט זיך אויס די אחדות אויך אין דער מציאות ו„ציור" פרטי פון יעדער איד. ווייַל דער עצם געפינט זיך דאָך אין יעדער פרט[62].

יו"ד. ע"ד ווי ס'איז דאָ דער חיבור פון „ויקהל" און „פקודי" בנוגע צו איד, עד"ז געפינט מען בגלוי דעם איחוד פון כלל ופרט (ויקהל פקודי) בא אַ ספר תורה:

אַ ספר תורה ווערט צונויפגעשטעלט פון הונדערטער טויזנטער באַזונדערע אותיות, און די אַלע פרטי אותיות שאָפן אַ תורה אחת („ויקהל"); ולאידך, ווען עס ווערט איין און איינציקע ספר תורה בשלימות תוקפה וקדושתה, איז יעדער אות בקדושתה מוקפת גויל[63], אַפּגעטיילט פון אַלע אַנדערע אותיות[64].

וויבאַלד אַז ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד, דריקט זיך אויס אויך בגלוי אין אַ ספר תורה ווי דער כלל און דער פרט זיינען פאַרבונדן און פאַראייניקט צווישן זיך.

און דאָס איז די הוראה און די נתינת כח וואָס מען נעמט פון די פרשיות ויקהל־פקודי — אויף צו מוסיף זיין אין דעם זירוז צו מאחד זיין אַלע אידן. כולל

---

57) כי פרשיות אלו מחוברות בו' (מז') הקביעויות דשנה פשוטה, ונפרדות רק באחת מהן (בקביעות ה"ש) ובז' המעוברות (ראה הלוחות שבטאו"ח לאחרי סתכ"ח. עתים לבינה מאמר טו קביעות אדר הסמוך לניסן). ומכיון שבכל מחזור קטן יש י"ב פשוטות ורק ז' מעוברות (וקביעות (ה"ש) הנ"ל דשנה פשוטה — נדירה מאד, דאינה בכל מחזור) — הרי שברוב שנים הן מחוברות.

58) ראה לקו"ש חי"ח ע' 380 ואילך. וש"נ.

59) תניא פל"ב.

60) ראה תו"ח נח ד"ה ויהי כל הארץ פכ"ז ואילך (ע, ב ואילך). ד"ה מי מדד תרס"ב. ועוד.

61) ראה זח"ג עג, א.

62) ראה עד"ז לקו"ש ח"ט ע' 159 ואילך. וש"נ. וראה לקו"ש חי"ח ע' 115 ואילך.

63) מנחות כט, א. רמב"ם הל' תפילין פ"א הי"ט. טושו"ע יו"ד סרע"ד ס"ד. או"ח סל"ב ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ה.

64) וראה לקו"ת שה"ש ה, א. מו, ג. ועוד. וראה לקו"ש ח"כ ע' 421 ואילך.

אויך בענין שהזמן גרמא — דורך דעם וואס יעדער איד וועט האבן אן אות אין איינע פון די ספרי תורה הכלליים, וועלכע וועלן געשריבן צוליב מאחד זיין אלע אידן צוזאמען און וואס ע״ז וועלט די שלימות פון יעדער אידן אלס פרט ויחיד, מ׳איז מגלה זיין שייכות מיט תורה און זיין אין (דער ספר) תורה דורך דעם אות וואס ער האט אין דער ספר תורה[65], און די שלימות פון עם ישראל אלס כלל — איין קהל, אלע וועלן נתאחד אין א יחוד אמיתי דורך תורת אמת ונצחיית, יחוד נצחי.

און דורך דעם איז מען נאך מער ממהר ומזרז די גאולה האמיתית והשלימה וואס וועט זיין א גאולה פרטית — דער אויבערשטער איז „אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו כענין שנאמר ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל״[66], און צוזאמען דערמיט א גאולה כללית בשלימותה — „קהל גדול ישובו[67] הנה״[68], במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש״פ ויק״פ תש״מ, תשמ״ב)

---

65) ראה סה״מ תש״ו ע׳ 46. סה״מ תש״ט ע׳ 41 (השני).

66) פרש״י נצבים ל, יג.

67) י״ל גם מלשון תשובה.

68) ירמי׳ לא, ז.